

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

Rozvoj a předpoklady cestovního ruchu na Plzeňsku

Bakalářská práce

Autor: Klára Tichotová
Studijní obor: MCR - nj

Vedoucí práce: RNDr. Mgr. Tomáš Burda, Ph.D.

Hradec Králové

Duben 2021

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury a internetových zdrojů.

V Hradci Králové dne 30.4.2021

vlastnoruční podpis

Klára Tichotová

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce RNDr. Mgr. Tomášovi Burdovi, Ph.D.
za metodické vedení práce.

Anotace

Cílem práce je zhodnotit předpoklady a atraktivitu cestovního ruchu na Plzeňsku, zejména hrady a zámky na jižním Plzeňsku. Text práce je rozdělen na teoretickou a empirickou část. V teoretické části jsou definovány předpoklady cestovního ruchu a problematika kulturního dědictví, a poté jsou prezentovány hrady a zámky z obecného hlediska jako nedílné součásti cestovního ruchu. V empirické části jsou představeny hlavní hrady a zámky v oblasti Plzeňska, a následně je proveden kvantitativní výzkum z pohledu respondentů - návštěvníků Plzeňského kraje. Na základě výsledků dotazníkového šetření jsou navržena další doporučení pro rozvoj cestovního ruchu v tomto regionu.

Klíčová slova: Plzeňsko, cestovní ruch, kulturní dědictví

Annotation

Title: Development and requirements of tourism in Pilsen region

The purpose of this thesis is to evaluate the preconditions and potential for tourism in the Pilsen region-especially of chateaux and castles in the Pilsen-South district. The thesis is divided into a theoretical and empirical part. The theoretical part defines the preconditions for tourism and the issues of cultural heritage, and then presents castles and chateaux from a general point of view as an integral part of tourism. The empirical part presents the most-visited castles and chateaux in the Pilsen region and then a quantitative research is carried out from the perspective of respondents-visitors to the Pilsen region. Based on the results of the questionnaire survey, further recommendations for the development of tourism in this region are proposed.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Cíl práce.....	3
3	Metodika zpracování.....	5
4	Rozvoj a předpoklady cestovního ruchu na Plzeňsku	7
4.1	Teoretická část	7
4.1.1	Předpoklady cestovního ruchu	7
4.1.2	Kulturní dědictví.....	8
4.1.3	Hrady a zámky jako součást cestovního ruchu	10
4.2	Empirická část	14
4.2.1	Hrady a zámky na Plzeňsku.....	14
4.2.2	Základní výzkumné otázky	21
4.2.3	Kvantitativní výzkum z pohledu návštěvníků	22
4.2.4	Sběr informací a průběh šetření	22
4.2.5	Výsledky šetření.....	23
5	Shrnutí výsledků.....	32
5.1	Vyhodnocení výzkumných otázek	32
5.2	Vyhodnocení hypotéz	35
6	Závěry a doporučení	36
7	Seznam použité literatury.....	39
8	Přílohy	43

Seznam obrázků

Obr. 1 Název obrázku/grafu/fotografie..... **Chyba! Záložka není definována.**

Seznam tabulek

Tabulka: 1 Pohlaví respondentů výzkumu	23
Tabulka 2: Věk respondentů výzkumu.....	24
Tabulka 3 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	25
Tabulka 4: Znalosti respondentů o problematice hradů a zámků	26
Tabulka 5: Délka pobytu respondentů v Plzeňském kraji	26

1 Úvod

Tato bakalářská práce se věnuje tématu cestovního ruchu, s konkrétním zaměřením na rozvoj a předpoklady cestovního ruchu na Plzeňsku. Text se primárně zaměřuje na místní kulturně-historické památky – hrady a zámky. Právě hrady a zámky mají turistickou i ekonomickou hodnotu, kterou nelze přehlédnout a která ovlivňuje cestovní ruch v daném regionu. Toto téma si autorka zvolila z toho důvodu, že v tomto regionu bydlí a toto místo je jí blízké, podobně jako problematika cestovního ruchu a kulturního dědictví. Cestovní ruch je významně prostorově diferencovaný sociálně-ekonomický fenomén vázaný na atraktivitu místních podmínek. Na druhé straně se jedná o průřezový jev, který vyžaduje vysokou úroveň koordinace a spolupráce všech zúčastněných stran cestovního ruchu, na které je založeno praktické provádění politiky cestovního ruchu. Koncepční činnost státu a jeho institucí jsou v tomto ohledu nenahraditelné. Co se týká spolupráce v oblasti cestovního ruchu, lze konstatovat, že v současnosti velmi důležitá v oblasti konkurenceschopnosti cestovního ruchu je globální konkurenceschopnost. Malé a střední podniky mohou spolupracovat se společným cílem - aby uspěly na trhu. Existuje mnoho strategií spolupráce, jako je vytváření strategických aliancí, klastrů, společných podniků atd. Spolupráce v cestovním ruchu je v současné době nutností. Existují tendence ke spolupráci mezi soukromým a veřejným sektorem, často známá jako partnerství veřejného a soukromého sektoru.

Bakalářská práce mapuje současný stav hradů a zámků jako kulturně historických památek a jejich vliv na budoucí trendy rozvoje cestovního ruchu na Plzeňsku. Co se týká struktury textu, text práce je rozdělen na teoretickou a empirickou část. Nejprve je definován cíl práce a metodika jejího zpracování. Dále je provedena rešerše relevantní literatury o cestovním ruchu a kulturním dědictví, s následným zaměřením na hrady a zámky jako nedílné součásti cestovního ruchu (kdy hrady a zámky jsou prozkoumány jako turistické atrakce) a problematiku jejich propagace. Empirická část bakalářské práce se poté zaměřuje na hrady a zámky v oblasti Plzeňska. V rámci empirické části je provedena kvantitativní analýza potenciálu cestovního ruchu v České republice s konkrétním zaměřením

na Plzeňsko, která je základem pro přímé a cílené státní zásahy do zlepšování veřejné infrastruktury cestovního ruchu v dané oblasti. Hlavním účelem kvantitativní analýzy potenciálu cestovního ruchu je objektivně měřit potenciál cestovního ruchu, tzn. stanovit kritéria pro hodnocení jeho národního, regionálního a místního významu.

2 Cíl práce

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit cestovní ruch na Plzeňsku, zejména se zaměřením na hrady a zámky na jižním Plzeňsku. Na základě dotazníkového šetření budou navržena další doporučení pro rozvoj cestovního ruchu v tomto regionu. Hlavní výzkumná otázka zní:

Jakou roli hrají hrady a zámky v rozvoji cestovního ruchu na Plzeňsku?

Díličí výzkumné otázky jsou následující:

Jak lze charakterizovat turistu navštěvujícího hrady a zámky v Plzeňském kraji z hlediska demografických a socio-ekonomických rysů, zájmu o hrady a zámky obecně, znalostí o této problematice a doby pobytu?

Jakým volnočasovým aktivitám se návštěvníci hradů a zámků věnují běžně a v době prázdninových rekreací?

Jaké jsou hlavní motivace turistů k návštěvě hradů a zámků?

Jaké jsou hlavní zdroje informací, které návštěvníci hradů a zámků na Plzeňsku využívá?

Jak spokojení jsou návštěvníci s webovými stránkami hradů a zámků v Plzeňském kraji?

V rámci teoretické části textu bude prostudována odborná literatura, s cílem porozumět problematice cestovního ruchu se zaměřením na roli hradů a zámků v cestovním ruchu obecně, a následně se zaměřením na oblast Plzeňska. Pro vypracování této části budou použita sekundární data. Jak nástroj sběru dat bude využit dotazník. Vyhodnocení dotazníkového šetření poskytne primární data, která budou využita pro vypracování empirické části. Jako druhý zdroj dat budou navíc

částečně využita sekundární data získaná studiem odborné tištěné literatury a internetových zdrojů.

3 Metodika zpracování

Pomocí výsledků dotazníkového šetření bude navrženo další doporučení pro rozvoj cestovního ruchu v tomto regionu. Hlavními použitými metodami budou metody deskripce a analýzy. Deskripce bude aplikována jako předstupeň pro následnou praktickou analýzu zvolené problematiky. Pomocí deskripce budou popsány předpoklady a rozvoj cestovního ruchu na Plzeňsku, s hlavním zaměřením na hrady a zámky jako součást cestovního ruchu v této oblasti. *„Deskripce se snaží objevit odpovědi na otázky „Kdo?, Co?, Kdy?, Kde? a Jak? se stalo. Deskripce má charakter exploratorního výzkumu.“* (Molnár, 2012, s. 40).

Metoda analýzy zkoumanou problematiku rozdělí na jednotlivé části, s cílem odhalit její různé vlastnosti a vzájemné vztahy mezi jednotlivými komponenty. Podle Molnára je analýza metoda faktického či myšlenkového rozčlenění nějakého celku (zkoumaného objektu či jevu) na jednotlivé části, u kterých jsou pak zkoumány jejich vlastnosti, vztahy mezi nimi i fakta postupující od celku k částem. *„Analýza umožňuje odhalovat různé stránky a vlastnosti jevů a procesů, jejich stavbu, vyčleňovat etapy, rozporné tendence apod. Analýza umožňuje oddělit podstatné od nepodstatného, odlišit trvalé vztahy od nahodilých.“* (Molnár, 2012, s. 42). Pomocí metody analýzy bude prozkoumán aktuální stav rozvoje cestovního ruchu na Plzeňsku, identifikován potenciál místního cestovního ruchu a případné bariéry zpomalující rozvoj místního cestovního ruchu.

Empirická část práce bude zpracována jako tzv. kvantitativní výzkum, který je založen na dedukci a je realizován prostřednictvím testování hypotéz (tvrzení o podstatě určitého jevu, kdy je navržen vztah mezi sledovanými proměnnými, který je následně potvrzen - tzn. hypotéza je verifikována - případně vyvrácen - tzn. hypotéza je falzifikována). Pokud jde o návrh dotazníku, byla použita obecná pravidla pro návrh dotazníku od autorů jako Veal (2006) a Salkind (2011). V rámci empirické části této bakalářské práce byly formulovány tři hypotézy, s cílem je potvrdit či vyvrátit na základě provedeného terénního šetření:

Hypotéza H1: Hrady a zámky na Plzeňsku vnímají turisté i rezidenti jako hlavní atraktivitu cestovního ruchu.

Hypotéza H2: Minimálně 40 % respondentů využije při návštěvě Plzeňska možnosti přenocování.

Hypotéza H3: Hlavním účelem návštěvy Plzeňska je návštěva místních hradů a zámků.

4 Rozvoj a předpoklady cestovního ruchu na Plzeňsku

Tato kapitola je rozdělena na teoretickou a empirickou část.

4.1 Teoretická část

V teoretické části jsou nejprve definovány předpoklady cestovního ruchu a problematika kulturního dědictví, a následně se text konkrétně zaměřuje na prezentaci hradů a zámků z obecného hlediska jako nedílné součásti cestovního ruchu.

4.1.1 Předpoklady cestovního ruchu

Rozvoj cestovního ruchu v dané lokalitě ovlivňuje několik typů předpokladů cestovního ruchu: realizační (materiálně-technické a dopravní), selektivní (subjektivní a objektivní) a lokalizační (přírodní a kulturní) (Pourová, 2010, s. 14). K dosažení a realizaci stanovených cílů a strategií v oblasti cestovního ruchu jsou dle ní nezbytné následující podmínky: v regionu je kladen důraz na udržitelný rozvoj cestovního ruchu na všech úrovních plánování. Uvádí, že udržitelnost je klíčovým faktorem pro rozvoj cestovního ruchu v České republice jako celku i v jejích jednotlivých krajích a regionech. Jen rozvoj cestovního ruchu šetrný k životnímu prostředí bude vytvářet základ pro ekonomicky úspěšný rozvoj cestovního ruchu. Co se týká základní infrastruktury, nedostatečně rozvinutá infrastruktura je hlavní překážkou rychlého rozvoje cestovního ruchu v řadě oblastí. Pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu je též důležité vyjasnění vlastnických práv k jednotlivým pozemkům a budovám, stejně jako přijetí moderních právních předpisů a zákonů týkajících se rozvoje cestovního ruchu (včetně vymáhání prosazování platné legislativy, zejména v oblasti životního prostředí či stavebnictví, jako jsou různé předpisy, stavební povolení apod.). Podle Vystoupila a Šauera (2011, s. 34) důležitou roli hraje též regionální a národní stabilita a používání moderních informačních systémů. Efektivní rozvoj cestovního ruchu totiž vyžaduje detailní a aktuální informace o vývoji nabídky a poptávky. Proto dle nich musí být na národní, regionální i místní úrovni organizován efektivní sběr a analýza potřebných dat v souladu s mezinárodními standardy.

Rozvoj odvětví cestovního ruchu musí být podporován na národní i regionální úrovni. Důležité je soustředit omezené zdroje do několika vybraných oblastí s nejvyšším potenciálem rozvoje cestovního ruchu a s nejvýhodnějším poměrem nákladů a výnosů. Souhrn všech výše uvedených předpokladů pak vyjadřuje potenciál pro cestovní ruch v dané lokalitě.

Jednou z oblastí se značným potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu je Plzeňsko. Cestovní ruch na Plzeňsku je svým charakterem podobný cestovnímu ruchu v dalších oblastech České republiky. K prioritám cestovního ruchu zde patří mimo jiné následující cíle: zvyšovat povědomí o Plzeňsku, prezentovat Plzeňsko jako kraj s kulturním a historickým zázemím, vypracovat návrhy na zařazení místních památek na Seznam světového dědictví UNESCO, zlepšovat dopravní dostupnost oblasti apod. (Potenciál města Plzně z pohledu cestovního ruchu, 2007, s. 30-33). Co se týká udržitelnosti cestovního ruchu, v roce 2003 město Plzeň schválilo Program rozvoje města Plzně jako základní strategický dokument a nástroj pro rozhodování městské správy, který informuje o rozvojových cílech Plzně i způsobech jejich dosažení. Tento dokument byl od svého přijetí několikrát aktualizován. V únoru letošního roku přijalo Zastupitelstvo města Plzně ke Strategickému plánu tzv. Akční plán na rok 2021, ve kterém deklarovalo mimo jiné cíl naplňovat Plán udržitelné mobility města Plzně (Akční plán 2021. Strategický plán města Plzně, 2020, s. 9). Cestovní ruch je součástí opatření Podpora vytváření a realizace produktů cestovního ruchu, služeb a programových nabídek v rámci problémového okruhu Ekonomika. V rámci problémového okruhu Lidské zdroje je cestovní ruch součástí opatření Podpora kultury, umění a péče o historické dědictví, kdy hlavními cíli je prohlubování kulturně-historických tradic, rozšiřování nabídky kulturních aktivit a zvyšování kulturní úrovně obyvatel (Potenciál města Plzně z pohledu cestovního ruchu, 2007, s. 9).

4.1.2 Kulturní dědictví

Široký pojem kulturní dědictví je vyjádřením způsobu života určité komunity předávaného z generace na generaci (zvyků, míst, předmětů,

uměleckých projevů a hodnot apod.). Je často vyjádřeno ve formě hmotného či nehmotného kulturní dědictví. V rámci lidské činnosti vytváří kulturní dědictví hmotné či nehmotné vyjádření hodnotových systémů, přesvědčení, tradic a životních stylů dané komunity. Kulturní dědictví má řadu různých funkcí - má historickou funkci (je spojnicí s minulostí) a vzdělávací funkci (odráží historický a kulturní vývoj), jeho význam je též společenský (hraje důležitou úlohu v životech lidí - viz návštěvy hradů, zámků, divadel, muzeí apod.), ekonomický (je zdrojem příjmů díky cestovnímu ruchu), identifikační (dává prostředí osobitý ráz odlišný od charakteru jiných prostředí - tím určuje i národní identitu), kultivační (přispívá k osobnostnímu rozvoji nejen ve sféře rozumové, ale i citové), integrační (napomáhá začlenění osob do společnosti) a reprezentativní - je přínosem pro společnost (vytváří pracovní místa, využití pro marketingové účely apod.), kdy reprezentuje její prostředí a dostává zpětnou vazbu v podobě respektu a porozumění, čímž vyvolává úctu a respekt jiných společností, kde existuje kulturní různorodost jako dochované a žádané bohatství lidstva (Beneš, 1997, s. 20-22).

Jeho součástí jsou národní kulturní památky, které vyprávějí o kulturní a architektonické historii země. Zákony na jejich ochranu umožňují zachovat a chránit národní historii a identitu, ale také historii lidstva pro současné i budoucí generace. Mezi kulturní památky patří nemovité starověké památky, budovy a kulturně-historické oblasti. Nemovité starověké památky jsou fyzickými stopami lidské činnosti v historii, ale umožňují pochopit také kontext, ve kterém byly vytvářeny. Stavby jsou nejviditelnějším důkazem kulturního dědictví a poskytují informace o kulturní a architektonické historii země (Kulturní dědictví a národní kulturní poklady ČR, 2006). Nejdůležitější součástí kulturního bohatství českého národa jsou kulturní památky, respektive podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči označované jako tzv. národní kulturní památky - kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda České republiky nařízením za národní kulturní památky a stanoví podmínky jejich ochrany. Vláda České republiky nařízením stanoví obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče o národní kulturní památky (Zákon č. 20/1987 Sb., zákon České národní rady o státní památkové péči).

4.1.3 Hrady a zámky jako součást cestovního ruchu

Podle definice Výkladového slovníku cestovního ruchu je hrad středověké opevněné sídlo chráněné hradbami, případně vodním příkopem, které se většinou nachází na vyvýšeném místě. Po rozvoji palných zbraní byly hrady v řadě případů přestavovány na zámky (Pásková a Zelenka, 2002, s. 110). Zámek je rozlehlé šlechtické sídlo postavené „na zelené louce“, které oproti hradu nedisponuje opevněním (Pásková a Zelenka, 2002, s. 329). Lze konstatovat, že bohatství kulturně-historických památek je pro Českou republiku typické. Mají hodnotu historickou, architektonickou, uměleckou, ale též technickou a vědeckou. Z hlediska cestovního ruchu představují pro Českou republiku kulturně-historické památky významnou atraktivitu (Vystoupil a kol., 2006, s. 22). Původně hrady a zámky dominovaly krajině. V podstatě neexistovaly žádné vyšší a větší budovy, zakladatelé hradů a zámků tak vyjadřovali svou moc a velikost a odrazovali potenciální agresory. Jakmile původní role hradů a zámků zanikla, jejich funkce byla zpochybněna.

Kromě architektonických památek (stavby jako například divadla, muzea, vily, radnice apod.), církevních památek (kostely, chrámy, kláštery, hřbitovy, synagogy, betlémy apod.), technických památek (mosty, železnice, mlýny, vysílače apod.), památek lidové architektury a vojenských památek (pevnosti, pomníky, vojenské hřbitovy), jde právě především o hradiště, hrady a zámky. Hrady a zámky patří k hlavním národním kulturním památkám. Hrady a zámky jako nedílná součást cestovního ruchu tvoří most od historie k současnosti (Braniš, 1909, s. 1). V České republice se nachází řada hradů, zámků a paláců (jejich počet přesahuje 1000). K nejznámějším patří Pražský hrad, Karlštejn a Státní hrad a zámek Český Krumlov. Tyto památky každoročně navštěvují davy turistů. Zachované nebo přestavěné budovy jsou přitom mnohem větší turistickou atrakcí (může jít o zničené budovy, nebo naopak zachovalé, zrekonstruované a částečně nebo zcela přestavěné budovy). Z hlediska cestovního ruchu jsou významné hrady a zámky upravené jako muzea nebo hotely. Díky své historii jsou hrady a zámky turisticky zajímavé a region získává určité ekonomické výhody tím, že je propaguje jako turistické atrakce. Hrady a zámky slouží též pro studenty historie či archeologie a

vědce. Kromě toho je řada z nich zapsána na seznam světového dědictví UNESCO. Například zámky v Litomyšli, Kroměříži a Lednicko-valtickém areálu (Státní zámek Lednice) jsou zapsány na seznam světového dědictví UNESCO (České dědictví UNESCO. Za hrady a zámky, nedatováno).

Fenomén tzv. historizujícího cestovního ruchu (romantizující cestovní ruch neboli historismus) je forma cestovního ruchu, „jejíž účastníci jsou motivováni specifickými atrakcemi v historických objektech a prostranstvích (hrady, zámky, podzemí pod historickými městy, megalitické stavby, antické památky, pevnosti a města předkolumbovských kultur v Americe), (...) Dobovou atmosféru může dokreslovat dobová hudba, hudební nástroje, kostýmy, přeprava dobovými dopravními prostředky atd.“ (Pásková a Zelenka, 2002, s. 104). Jak dodávají Pásková a Zelenka: „Pokud jsou tyto atrakce přirozenou součástí místní tradice, hrozí v souvislosti s cestovním ruchem komercializace a komodifikace zdrojů cestovního ruchu (nabídka tradice jako zboží na trhu).“ (Pásková a Zelenka, 2002, s. 104).

4.1.3.1 Kulturní cestovní ruch – hrady a zámky

Kulturní cestovní ruch je samostatná produktová kategorie zahrnující cestování na místa a za účelem aktivit, které „autenticky představují příběhy a lidi z minulosti i současnosti“ (McKercher a du Cros, 2002, s. 3). Jak poznamenává Tittelbachová (2009), kulturní cestovní ruch (neboli tzv. kulturní turismus) je jedním z nejrychleji rostoucích segmentů cestovního ruchu a představuje specifickou formu cestovního ruchu, u které jsou hlavní motivací tuzemských i zahraničních turistů prožitky kulturního prostředí zahrnující tradice a hodnoty, krajinu, umění, životní styl i události (Hrady, zámky, quo vadis? Správa a rozvoj zpřístupněných památkových objektů jako specifický multidisciplinární soubor činností, 2009). Mezi typické akce pořádané na hradech a zámcích patří zámecké plesy, divadelní hry, galavečery s historickými osobnostmi, karnevaly, slavnosti, zážitková gastronomie, workshopy nabízející hry na dobové hudební nástroje, vaření dobových jídel, výuku dobových tanců apod. V této souvislosti Tittelbachová upozorňuje na často používaný bonmot „památky jsou naše moře“, který podle ní

nevyjadřuje reálný stav věci. Většina subjektů v oblasti kultury se podle ní „*distancuje od vnímání kultury jako součásti společensko-ekonomických trendů*“ (Hrady, zámky, quo vadis? Správa a rozvoj zpřístupněných památkových objektů jako specifický multidisciplinární soubor činností, 2009) a obdobně u cestovního ruchu platí, že je vnímán převážně izolovaně „*bez kontextu širšího socio-ekonomického rámce, ve kterém se realizuje*“ (Hrady, zámky, quo vadis? Správa a rozvoj zpřístupněných památkových objektů jako specifický multidisciplinární soubor činností, 2009, s. 33). „*Při aplikaci na památkové objekty to znamená najít to, co je pro daný objekt symbolické, a zároveň to, co osloví návštěvníky.*“ (Hrady, zámky, quo vadis? Správa a rozvoj zpřístupněných památkových objektů jako specifický multidisciplinární soubor činností, 2009, s. 33). V této souvislosti lze konstatovat, že hrady a zámky jsou turistům schopny nabídnout široké spektrum zážitků, kvalitní služby za dobré ceny, přátelskost a pohostinnost i důvody k návratu v budoucnu. Jsou konkurenceschopnou součástí cestovního ruchu nabízející konkurenční výhody.

Marketing kulturního dědictví, který je součástí tzv. art marketingu, si klade za cíl identifikovat potřeby zákazníků a nabízet jim produkty a služby, které je uspokojí a současně napomáhají plnění stanovených strategických cílů, a to s ohledem na ochranu kulturního dědictví (Borská, 2013, s. 21). Hrady a zámky jsou unikátními kulturními památkami, jejichž význam je jak historický a stavební (architektonický), tak symbolický. V řadě případů byly tyto stavby společenským a kulturním centrem regionu a spojnicí s historií. „*Hrady, zámky a tvrze jsou významným lákadlem pro celou řadu turistů z domova i zahraničí. Zajištění jejich údržby a smysluplného využití je pro dnešní vlastníky často nesplnitelný úkol.*“ (Skalický, 2010). Propagační, reklamní (pořádání kulturních, firemních a komerčních akcí) i turistický potenciál těchto staveb je často nevyužitý. Současným trendem památkové péče je prezentovat návštěvníkům památku v podobě, kdy se na zámku či hradě žilo - tzn. vracet stavby do původní živé podoby. Důležité je přitom nepropagovat pouze samotnou stavbu, ale též obec či město jako takové. Patočka zdůrazňuje povinnost chránit a uchovat kulturní dědictví jak na úrovni obcí, regionální a národní, tak i v podobě evropského kulturního dědictví - zachování a prezentace prvků hmotné kultury, které mají nebo mohou mít

důležitou roli v rámci evropské kulturní identity. „*Zachování národního dědictví má tedy svůj evropský rozměr.*“ (Hrady, zámky, quo vadis? Správa a rozvoj zpřístupněných památkových objektů jako specifický multidisciplinární soubor činností, 2009).

4.2 Empirická část

V empirické části bakalářské práce jsou nejprve představeny hlavní hrady a zámky v oblasti Plzeňska, následně jsou formulovány základní výzkumné otázky a hypotézy, proveden kvantitativní výzkum z pohledu respondentů - návštěvníků Plzeňského kraje, popsán sběr informací a průběh šetření a analyzovány výsledky šetření.

4.2.1 Hrady a zámky na Plzeňsku

Hrady a zámky v západních Čechách patří k největším turistickým lákadlům. *„Nejnavštěvovanějším šlechtickým sídlem v kraji je lovecký zámek Kozel u Plzně, nejvíce prohlídkových okruhů - šest - nabízí v Horšovském Týně.“* (Svobodová a Dlouhý, 2008, s. 6). V současné době je řada hradů a zámků na Plzeňsku přístupných veřejnosti jako turistické atrakce a muzea. Řada památek byla zpřístupněna až na konci minulého století (viz Zbiroh, Zámek Nebílovy a další). Stovky staveb jsou však veřejnosti nadále nepřístupné. Podobně jako v celé České republice je také Plzeňský kraj oblastí s řadou hradů, zámků a opevnění. Obvykle se nacházejí na kopcích s nejlepšími panoramatickými výhledy obklopené lesy, případně jsou umístěny v nižších polohách obklopené příkopy a malými domky. *„Opatření „Využívání historie města a regionu“ reflektuje potenciál města pro turistické aktivity v oblasti poznávání a kultury. Mezi významné realizované aktivity patří nasvícení hradu Radyně jako symbolu historie Plzně a jejího nejbližšího okolí. Připravováno je muzeum loutek, technické muzeum (i když v jiné podobě než byla původně plánována) a muzeum historických vozidel.“* (Potenciál města Plzně z pohledu cestovního ruchu, 2007, s. 5).

Jsou prezentovány nejznámější a nejnavštěvovanější hrady a zámky na Plzeňsku – tzn. stavby s největším potenciálem pro cestovní ruch. Plzeňsko je širokou oblastí, kde v historii docházelo ke střetům mezi různými krajskými městy. Zdejší obyvatelé byli svědky řady převratných změn. *„Tyto pronikavé změny vytvořily také podmínky pro značné sjednocení kulturního prostředí rozsáhlé oblasti, jež byla jednou z nejvíce zalidněných částí Čech.“* (C.D.E.F. Plzeňsko, nedatováno).

4.2.1.1 Zřícenina hradu Radyně

Nejblíže od Plzně je zřícenina hradu Radyně (Karlskrone neboli Karlova koruna), který byl postaven během vlády císaře Karla IV. v letech 1356-1361 (ve výšce 567 metrů nad mořem), aby zajišťoval bezpečnost obchodní stezky z Prahy do Řezna a Norimberka. Hrad (respektive obvodové zdi se dvěma věžemi) je přístupný veřejnosti a poskytuje panoramatický výhled na starou i moderní Plzeň a Plzeňskou kotlinu a představuje jednu z dominant celého Plzeňska. Ve věži je umístěna „*audiovizuální pohádková expozice s tajemnými bytostmi z pověstí o hradě Radyni, historická expozice s modelem hradu Radyně a na věžní vyhlídce je spolu s vyhlídkovými mapami k dispozici pozorovací dalekohled. Hradní věž je vysoká 22m a na její vrchol vede 114 schodů*“ (Historie hradu Radyně, 2021).

4.2.1.2 Hrad Rabí

Další turistickou atrakcí je hrad Rabí, který založili pravděpodobně v první polovině 14. století páni z Rýzemberka jako své rodové sídlo. Hrad plnil též obrannou funkci. V dalších letech byl hrad rozšířen, aby byla posílena jeho obranyschopnost. Co se týče jeho role jako turistické atrakce, v první polovině 19. století byly učiněny první pokusy o rekonstrukci a zpřístupnění hradu. Na vrcholu donjonu byla vytvořena vyhlídková plošina a proběhly částečné opravy zdiva (Durdík, 1984, s. 295). V následujícím století pokračovaly záchranné práce a rekonstrukce, bylo vytvořeno muzeum a byly zahájeny komentované prohlídky. V roce 1954 přešel hrad do správy státu a v roce 1978 byl prohlášen za národní kulturní památku. Aktuálně je hrad ve správě Národního památkového ústavu, územní památkové správy v Českých Budějovicích (Rabí. Stručná historie, 2021).

4.2.1.3 Státní zámek Manětín

Státní zámek Manětín byl rekonstruován a rozšířen po požáru roku 1712 podle plánů architekta Tomáše Hafeneckera. Podle Durdíka je Manětín zaniklá

komenda johanitů, respektive menší hrad nejspíše v prostoru dnešního zámku (Durdík, 1999, s. 353). V roce 1959 byly některé prostory zpřístupněny veřejnosti (konkrétně zámecký sál a prostory bývalé knihovny). V roce 1988 přešel zámek pod správu okresního muzea a byla zahájena jeho rekonstrukce. V roce 2002 byl zámek a areál parku prohlášen za Národní kulturní památku (Matušková, nedatováno).

4.2.1.4 Hrad Švihov

Vodní hrad Švihov je místem natáčení oblíbeného filmu Tři oříšky pro Popelku. Hrad nabízí několik prohlídek. Základní prohlídka Hrad – život na šlechtickém sídle je zaměřena na historii hradu (návštěvníci uvidí prostor tzv. Červené bašty zařízené jako písárna, hodovní síň, ložnice hradní paní, parkánů, kaple Panny Marie, tanečního sálu a zbrojnice). Prohlídka Kuchyně – zázemí šlechtického sídla je zaměřena na provozně-hospodářské zázemí hradu. Prohlídková trasa Věž – od zříceniny k památce představuje stavební prvky velké hranolové věže. Prohlídka je zakončena v jejím nejvyšším patře, které nabízí návštěvníkům pohled na město a údolí řeky Úhlavy. Prohlídkový okruh Popelka – za tajemstvím Popelčina střevíčku je věnován této pohádkové postavě. *„Okruh je individuální, lze jej tedy navštívit samostatně bez omezení doby prohlídky. Expozice je umístěna v Bílé baště, která má samostatný vchod přímo z velkého hradního nádvoří. Prohlídka je určena pro milovníky pohádkového filmu na motivy Boženy Němcové. Část výstavy je věnována dětem, které mohou výstavou projít se svou Rozárou při plnění různých úkolů a hádanek.“* (Vodní hrad Švihov – místo natáčení Tří oříšků pro Popelku, 2019).

4.2.1.5 Velhartice

Velhartice jsou obec v Plzeňském kraji, nedaleko Národního parku Šumava. První zmínky o obci se datují do roku 1318. Nejdůležitější turistickou atrakcí v obci je středověký gotický hrad Velhartice. Hrad se nachází ve východní části obce, na kopci poblíž řeky Ostružná. Založil jej Bohumil z Budětic na konci 13. století, kdy

hrad sloužil jako rodinné sídlo pánů z Budětic. Charakteristickým rysem hradu Velhartice je kamenný most se čtyřmi lomenými oblouky spojující reprezentativní palácovou část s obrannou věží v severovýchodní části hradu. V roce 1627 byl k Rajskému domu připojen pozdně renesanční zámecký palác – tzv. Huertovo křídlo. Durdík označuje Velhartice za unikátní případ, kdy byl spojovací most „rozvinut do monumentální formy zděného čtyřobloukového plnohodnotného samostatného obranného prvku. Ten nesl krytou, střílnami vybavenou chodbu pomocí padacích můstků spojující přední palác s věží Putnou.“ (Durdík, 1999, s. 367). Od roku 1945 je hrad ve vlastnictví státu. Je přístupný veřejnosti. Stavba patří k unikátním dílům české hradní architektury. Návštěvníci mohou absolvovat prohlídku hradu s tématickou expozicí o životě v patnáctém století i prohlídku zámku s tématickou expozicí o životě šlechty v šestnáctém a sedmnáctém století na venkovském šlechtickém sídle. Návštěvníci zhlédnou též prezentaci her a zábav v tehdejší době, renesančně zařízené sály, rytířský sál apod. (Hrad Velhartice, 2002).

4.2.1.6 Zámek Zbiroh

Zámek Zbiroh (tzv. zámek tří císařů) se nachází v malebné krajině Křivoklátského lesa, pouhých dvacet minut jízdy od Prahy. Díky své snadné dostupnosti z Prahy i Plzně je ideální pro výlety, firemní a společenské akce, obchodní jednání, konference a svatby. Zbiroh byl zmíněn v církevních kronikách již na konci dvanáctého století. V průběhu staletí byl hrad přestavěn na současný novorenesanční zámek. Mezi jeho majitele patřili mimo jiné císařové Karel IV., Zikmund a Rudolf II., proto je známý jako tzv. zámek tří císařů. Zámek, původně hrad Zbiroh, je unikátní stavbou, jde o nejstarší šlechtický hrad v českých zemích s nejstarší hradní věží v Čechách a nejhlubší studnou v Evropě (Hrad a Zámek Zbiroh, 2013).

Jak upozorňuje Durdík, 2005 jeho zkoumání znesnadňuje fakt, že byl se zvyšujícími se nároky šlechty a jejími možnostmi přestavován a rozšiřován, a původní podoba byla tedy několikrát změněna a převrstvena. To se týká právě především hradů přestavěných na zámky, u nichž z původní podoby jednoduchého hradu zůstal zachován jen okrouhlý bergfrit vyčnívající z komplexní zámecké

struktury (Durdík, 2005, s. 19). Od roku 1964 je zámek chráněn jako kulturní památka. V rámci zámeckého okruhu jsou návštěvníkům představeny dějiny hradu a zámku, historie rytířů templářského řádu i pobyt malíře Alfonse Muchy, včetně návštěvy jeho ateliéru, kde umělec vytvořil kompletní Slovanskou epopej. Jeden z prohlídkových okruhů návštěvníky seznamuje s původními prostory románsko-gotického hradu (Zámecká expozice, nedatováno).

4.2.1.7 Státní zámek Červené Poříčí

Zámek Červené Poříčí je datován do roku 1611, přičemž jeho základní prostorové členění bylo zachováno dodnes. Stavba disponuje lombardsko-saskými štíty. Po renesančním zámku (s původním názvem Poříčí) byla pojmenována celá obec. Podle jeho střechy červeně svítící pálenou krytinou se zámku i obci začalo říkat Červené Poříčí. Nedaleko zámku se nachází vodní hrad Švihov. V zámku se dochovalo několik fresek - stropních maleb s antickými motivy (například Bohové na Parnasu, Paridův soud apod.), ornamentální výzdoba a portréty šlechticů. V lapidáriu jsou umístěny sochy českých panovníků a bavorských kurfiřtů. Návštěvníci zámku mohou absolvovat prohlídku nazvanou Zámek - šlechtické sídlo v krajině, která prezentuje historický a stavební vývoj zámku a jeho historické i současné místo v regionu, dále jsou představeny vnitřní prostory zámku (s výjimkou mobiliáře) a život na zámku v sedmnáctém až dvacátém století (Zámek Červené Poříčí - zámek skrytých pokladů, 2021).

4.2.1.8 Zámek Bor

Zámek Bor se nachází 14 kilometrů od Tachova v údolí Lužního potoka. Původně středověký vodní gotický hrad pánů ze Švamberka byl v průběhu šestnáctého století přestavěn. Do své současné podoby byl přestavěn o tři století později, kdy byl rekonstruován na pseudogotický zámek. Stavba je unikátní - většina středověkých prvků u ní zůstala zachována (viz válcová věž s ochozem ve třicetimetřové výšce a se zdívkou vysokým tři metry). V období husitských válek byla stavba zničena, na druhou stranu ve stejném období se rod Švamberků

(jejichž znak v podobě červeného štítu se stříbrnou labutí je součástí městského znaku dodnes) rozrostl, a hrad byl na základě toho rozšířen a rekonstruován na zámek. Od první poloviny osmnáctého století až do roku 1945 vlastnili zámek Bor Löwensteinové. V rámci prohlídky si návštěvníci prohlédnou Švamberský sál se sklípkovými klenbami a další zámecké interiéry, hradní kapli sv. Vavřince, hradní věž s ochozem sloužícím jako rozhledna atd. Návštěvníci mohou navštívit i zámecký park o rozloze 16 hektarů (Zámek Bor u Tachova - po stopách pánů ze Švamberka, 2021).

4.2.1.9 Hrad Krasíkov - Švamberk

Zřícenina hradu Švamberku je pozůstatkem jednoho z nejkrásnějších hradů v západních Čechách. Pozůstatky gotického hradu se nachází na vrcholu Krasíkov před obcí Kokašice. Kromě zříceniny se zde nachází též kaple svaté Máří Magdalény a malá zvonička, které jsou umístěny v předhradí. Hrad má trojúhelníkový půdorys, který v polovině přetíná vyzděný příkop. Z hradu se dochovala jen kulatá věž na konci ostrohu, část zdiva paláce a sklep s valenou klenbou. V roce 2012 zde byla postavena vyhlídková plošina (Kaple a zřícenina hradu Švamberk na vrchu Krasíkov, 2019). „V severozápadní části na okraji temene vrchu Krasíkov se vypíná kulatá věž a na ní přiléhá zeď paláce. V předhradí byl v roce 1652 znovu postaven kostel sv. Máří Magdalény, původní kostel vyhořel v roce 1644. Zřícenina hradu a kostel se zvonící na vrchu Krasíkov tvoří významnou krajinnou dominantu a od roku 1964 jsou chráněny jako kulturní památka České republiky.“ (Zřícenina hradu Švamberk (Krasíkov), 2021).

4.2.1.10 Zámek Bezděkov

Tato stavba stojící uprostřed obce Bezděkov u Klatov je veřejnosti nepřístupná. Patrová novogotická budova se čtverhrannou věží a nárožními věžičkami byla přestavěna v osmnáctém století z gotické tvrze. Zámek obklopoval přírodní park a vodní příkop, který byl při rekonstrukci zasypán. V devatenáctém století byl zámek zbourán a na jeho místě vznikla novogotická stavba, která však v

současné době chátrá (podobně jako zámecký park) (Bezděkov, místo kde se zrodil horor, 2013). „*Jedná se o stavbu s malým vnitřním nádvořím postavenou. Budova má nízké střechy skryté za cimbuřím. V západním průčelí se zastavěnou velkou čtvercovou věží. Nároží při severním křídle zvýrazňují polygonální věže. Přízemí zámku je z části zaklenuté křížovými klenbami. Zámek je obklopen parkem, který byl založen již v 18. stol.*“ (Zámek Bezděkov, 2015).

4.2.1.11 Zámek Luhov

Pozdně barokní zámek se nachází v okrese Plzeň - sever u Vodní nádrže Hracholusky. Veřejnosti byl zpřístupněn před patnácti lety po dlouholeté rekonstrukci. V předchozích dekádách byl využíván jako hospodářské stavení. V šedesátých letech byla zbourána původní brána zámku a zámek ani zahrada nebyly udržovány. V osmdesátých letech zámek sloužil ke vzdělávacím a rekreačním účelům. V letech 1992-1996 nebyl zámek využíván. Poté byl rekonstruován a v roce 2006 otevřen pro veřejnost (Historie zámku, 2021). Pozdně barokní stavba je v současné době v soukromém vlastnictví a prochází rekonstrukcí. Přístupné veřejnosti je přízemí zámku, černá zámecká kuchyně a expozice historických kol a grafik malíře Williama Hogartha. V areálu zámku se nachází kaple Panny Marie Bolestné, tvrziště a renesanční sýpka (Zámek Luhov, 2013).

4.2.1.12 Zřícenina hradu Buben

Turisty oblíbené volně přístupné pozůstatky gotického hradu nad řekou Mží se nachází patnáct kilometrů od Plzně. Svůj název hrad získal podle pověsti, že jeho zakladatel vítal hosty vířením bubnu a nikoliv fanfárami. Okolí hradu je hustě zalesněné. Návštěvníci mohou na místě zhlédnout nádvoří lemované vysokým zdivem a trosky hradního paláce (Zřícenina hradu Buben, 2021). Ve zdivu je dochováno množství otvorů pro trámy, na kterých byly umístěny obytné prostory a kryté pavlače. Pod bývalým palácem je dochován sklep (pravděpodobně využívaný jako stáj). Podle Durdíka stavba hradu zanikla a od šestnáctého století

nebyl hrad využíván a ani obnoven (Durdík, 1984, s. 119). Od roku 1929 začali hrad vykopávat členové Klubu československých turistů (Durdík, 1999, s. 89).

4.2.2 Základní výzkumné otázky

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit cestovní ruch na Plzeňsku, zejména se zaměřením na hrady a zámky na jižním Plzeňsku. Po vyhodnocení dotazníkového šetření budou navržena další doporučení pro rozvoj cestovního ruchu v tomto regionu. Hlavní výzkumná otázka zní: Jakou roli hrají hrady a zámky v rozvoji cestovního ruchu na Plzeňsku? Dílčí výzkumné otázky jsou následující: Jak lze charakterizovat turistu navštěvujícího hrady a zámky v Plzeňském kraji z hlediska demografických a socio-ekonomických rysů, zájmu o hrady a zámky obecně, znalostí o této problematice a doby pobytu? Jakým volnočasovým aktivitám se návštěvníci hradů a zámků věnují běžně a v době prázdninových rekreací? Jaké jsou hlavní motivace turistů k návštěvě hradů a zámků? Jaké jsou hlavní zdroje informací, které návštěvník hradů a zámků využívá? Jak spokojení jsou návštěvníci s webovými stránkami hradů a zámků v Plzeňském kraji?

Jedním z cílů empirické části této bakalářské práce je potvrdit či vyvrátit tři hypotézy, které byly formulovány na základě teoretické části (hrady a zámky jako jedny z hlavních atraktivit a destinačních produktů cestovního ruchu) i empirické části textu (celková doba strávená cestováním, pobytem a užíváním produktů cestovního ruchu jako jeden z parametrů míry atraktivity, která je součástí vnější hodnoty kulturního zdroje):

Hypotéza 1: Hrady a zámky na Plzeňsku vnímají turisté i rezidenti jako hlavní atraktivitu cestovního ruchu.

Hypotéza 2: Minimálně 40 % respondentů využije při návštěvě Plzeňska možnosti přenocování.

Hypotéza 3: Hlavním účelem návštěvy Plzeňska je návštěva místních hradů a zámků.

4.2.3 Kvantitativní výzkum z pohledu návštěvníků

Empirická část bakalářské práce byla realizována pomocí kvantitativního výzkumu - jako hlavní nástroj sběru dat byl využit dotazník vytvořený autorkou práce. Dotazník byl určen respondentům výzkumu - návštěvníkům Plzeňského kraje. Výsledky výzkumu budou sloužit jako sonda do názorů respondentů na problematiku cestovního ruchu v Plzeňském kraji. Distribuce anonymních dotazníků probíhala v elektronické podobě prostřednictvím elektronické pošty, což znamenalo ekonomickou i časovou úsporu jak pro autorku práce (možnost oslovit větší množství respondentů v krátkém čase), tak pro samotné respondenty (jednodušší vyplňování dotazníků, které navíc zabralo respondentům méně času).

Výběr účastníků byl lokálně zaměřen - výzkum se zaměřil na oblast Plzeňska. Základním souborem (populací) jsou návštěvníci Plzeňského kraje, z něhož byl náhodně (prostřednictvím prostého náhodného výběru) vybrán výběrový soubor 43 respondentů, který svou strukturou vhodně imituje skladbu a vlastnosti základního souboru. Tento počet respondentů je dostačující a reprezentativní vzhledem k vhodné demografické skladbě výzkumného vzorku, formě dotazníku a aktuální situaci. Zkoumaný vzorek tedy tvořilo 43 návštěvníků Plzeňského kraje - mužů i žen z různých věkových skupin a s různým dosaženým nejvyšším vzděláním. Co se týká profilu návštěvníků hradů a zámků v Plzeňském kraji, profilování návštěvníka je založeno na následujících proměnných: pohlaví, věk, vzdělání, zájem o historii, znalosti o hradech a zámcích, délka pobytu a předchozí návštěva místa. Pro vizualizaci zjištění jsou použity tabulky a slovní komentáře, které jsou pro prezentaci zjištění dostačující. Čísla zobrazená v tabulkách jsou zaokrouhlena na jedno desetinné místo. Forma dotazníku a seznam otázek jsou uvedeny v Příloze 1.

4.2.4 Sběr informací a průběh šetření

Jako výzkumná metoda k získání informací o aktuálním stavu problematiky bylo vybráno dotazníkové šetření. Pokud jde o návrh dotazníku, byla použita obecná pravidla pro návrh dotazníku od autorů jako Veal (2006) a Salkind (2011). Za účelem usnadnění analýzy dat byly formulovány a do dotazníku začleněny

hlavně uzavřené otázky. Dotazník byl k dispozici v českém jazyce. Za účelem zodpovězení výzkumných otázek a potvrzení či vyvrácení hypotéz zahrnoval dotazník položky týkající se následujících problémových okruhů: demografické a socioekonomické údaje týkající se respondentů, upřednostňované formy cestovního ruchu, používané zdroje informací o produktech cestovního ruchu, hradech a zámcích, zájem o hrady a zámky a historii obecně, motivace k návštěvě webových stránek příslušných hradů a zámků, spokojenost s webovými stránkami, jejich opětovná návštěva a případné doporučení stránek, délka pobytu v Plzeňském kraji apod.

Co se týká etiky výzkumu, lze konstatovat, že etické chování je důležité ve výzkumu, stejně jako v jakékoli jiné oblasti lidské činnosti (Veal, 2006, s. 70). Cílem základního etického chování při výzkumu realizovaném v rámci této bakalářské práce bylo vytvořit vzájemně respektující a oboustranně výhodný vztah s výzkumnou populací - respondenty (Jennings, 2001, s. 95). Následující položky shrnují nejběžnější etické kodexy, které byly rovněž brány v úvahu při realizaci výzkumu: dobrovolná účast jednotlivce, informovaný souhlas daný účastníkem poté, co mu byly ústně či písemně poskytnuty informace o výzkumu, právo jednotlivce odmítnout odpovídat na jakékoli otázky nebo provádět jakékoli akce, právo jednotlivce kdykoli odstoupit z výzkumu, právo účastníka nebýt poškozen během kterékoli fáze výzkumu, ani po provedení výzkumu, právo jednotlivce na důvěrné nebo anonymní nakládání s osobními údaji a právo účastníků výzkumu na přístup k výsledkům výzkumu.

4.2.5 Výsledky šetření

V této podkapitole je provedeno vyhodnocení dotazníkového šetření.

Otázka č. 1. Uved'te Vaše pohlaví:

V první otázce dotazníku každý respondent uvedl, jaké je jeho pohlaví (mužské či ženské):

Tabulka 1: Pohlaví respondentů výzkumu

Pohlaví	Počet	Procent
---------	-------	---------

Žen	22	51,2
Mužů	21	48,8
Celkem	43	100

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky 1 vyplývá, že mezi respondenty výzkumu převažovaly ženy, které tvořily téměř 52 procent celkového výzkumného vzorku. Na druhou stranu lze konstatovat, že pohlaví respondentů výzkumu je víceméně vyrovnané a odráží rozložení v celkové populaci.

Otázka č. 2. Do jaké věkové kategorie patříte?

Druhá otázka se dotazovala na věk (respektive věkovou kategorii) respondentů; v tomto případě se mohli respondenti zařadit do jedné z věkových skupin: 18-30 let, 31-45 let, 46-55 let, 56 a více let:

Tabulka 2: Věk respondentů výzkumu

Věková skupina	Počet	Procent
18-30	8	18,6
31-45	12	27,9
46-55	15	34,9
56 a více let	8	18,6
Celkem	43	100

Zdroj: vlastní zpracování

Ve výzkumném vzorku byla nejvíce zastoupena věková skupina nad 46-55 let (15 respondentů – tzn. více než třetina celkového výzkumného vzorku), naopak nejméně bylo respondentů z nejmladší a nejstarší věkové skupiny 18-30 let (8 respondentů) a 56 a více let (taktéž 8 respondentů). Z věkové skupiny osob 31-45 let bylo 12 respondentů (27,9 procent). Lze nicméně konstatovat, že ve výzkumu byla účast respondentů z různých věkových skupin víceméně vyrovnaná.

Otázka č. 3: Jaké je Vaše vzdělání?

Ve třetí otázce respondenti uvedli jejich nejvyšší dosažené vzdělání:

Tabulka 3 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Dosažené vzdělání	Počet	Procent
Základní	5	11,6
Střední	25	58,1
Vyšší odborné	3	7,0
Vysokoškolské	10	23,3
Celkem	43	100

Zdroj: vlastní zpracování

Mezi účastníky výzkumu převažovaly osoby se středoškolským vzděláním (více než 58 procent). Následovala skupina respondentů s dokončeným vysokoškolským vzděláním (téměř 24 procent). Jen pět respondentů (11,6 procent) absolvovalo základní vzdělání a 3 respondenti disponují vyšším odborným vzděláním. Lze konstatovat, že výzkumu se zúčastnily převážně osoby disponující středoškolským vzděláním.

Otázka č. 4. Zajímáte se o historii? Ano ne

23 respondentů (tzn. nadpoloviční většina) uvedlo, že se zajímá o historii, 20 respondentů nikoliv. Výzkumu se tedy účastnili převážně respondenti se zájmem o historie, potenciálně tedy i o problematiku hradů a zámků v Plzeňském kraji.

Otázka č. 5. Zajímáte se o problematiku hradů a zámků? Ano ne

25 respondentů se zajímá o problematiku hradů a zámků, 18 nikoliv. Zde se potvrdil předpoklad z předchozí otázky – předpoklad, že nadšenci do historie se budou zajímat i o hlavní součásti historizujícího cestovního ruchu – hrady a zámky.

Otázka č. 6. Jak hodnotíte Vaše znalostí o této problematice? Nadprůměrné průměrné podprůměrné

Tabulka 4: Znalosti respondentů o problematice hradů a zámků

Znalosti	Počet	Procent
Nadprůměrné	21	48,8
Průměrné	15	34,9
Podprůměrné	7	16,3
Celkem	43	100

Zdroj: vlastní zpracování

21 respondentů hodnotí své znalosti jako nadprůměrné, 15 jako průměrné, 7 jako podprůměrné. Téměř polovina respondentů má tedy podle svých slov přehled o problematice hradů a zámků, a jejich názory jsou tedy obzvláště relevantní.

Otázka č. 7. Jaká byla délka Vašeho pobytu v Plzeňském kraji?

Tabulka 5: Délka pobytu respondentů v Plzeňském kraji

Dnů	Počet	Procent
1	15	34,8
2-3	22	51,2
4 a více	6	14,0
Celkem	43	100

Zdroj: vlastní zpracování

22 respondentů (tzn. 51,2 procent z celkového počtu respondentů) uvedlo, že v regionu strávili dva až tři dny. Nejméně respondentů (pouhých šest) strávilo v kraji 4 a více dnů. Z výsledků vyplývá, že respondenti místo trávení dovolené upřednostňují spíše krátkodobé návštěvy regionu. Je zde tedy značný prostor pro zlepšení – snahu o nalákání potenciálních návštěvníků na delší dobu.

Otázka č. 8. Jakým volnočasovým aktivitám se běžně věnujete? (vyjmenujte)

Respondenti nejčastěji uváděli četbu, sledování televize (zpráv a soutěžních pořadů), hraní počítačových her, výlety, sledování filmů apod.

Otázka č. 9. Jakým volnočasovým aktivitám se věnujete v době prázdninových rekreačních? (vyjmenujte)

Zde respondenti zmiňovali sport, výlety a turistiku, návštěvy hradů a zámků, zahradničení, pobyt v přírodě apod.

Otázka č. 10. Navštěvujete hrady a zámky v České republice?

několikrát ročně, jednou ročně, málokdy, nikdy

35 turistů (více než 81 procent výzkumného vzorku) navštěvuje české hrady a zámky několikrát ročně.

Otázka č. 11. Navštívil jste nějaký hrad či zámek na Plzeňsku?

Několikrát, jednou, ne

30 respondentů (téměř 70 procent výzkumného vzorku) navštívilo hrad či zámek na Plzeňsku několikrát, 13 jednou.

Otázka č. 12. Který a proč? (popište)

Nejnavštěvovanějšími hrady byly Velhartice, Rabí, Švihov a Zbiroh. Jako hlavní motivaci pro návštěvu uváděli respondenti svůj zájem o historii a fakt, že hrad či zámek je místní turistická atrakce.

Otázka č. 13. Jaké jsou hlavní zdroje informací, které jste přitom využil? (vyjmenujte)

Většina respondentů využila jako základní zdroj informací webové stránky hradů a zámků a další online zdroje (například České dědictví UNESCO, Národní informační a poradenské středisko pro kulturu apod.).

Otázka č. 14. Jak hodnotíte kvalitu uvedených informačních zdrojů?

Respondenti hodnotili webové stránky kladně (25 respondentů bylo velmi spokojeno, 15 průměrně spokojeno, 3 spíše nespokojeno) – pozitivně hodnotili snadnou orientaci na webu, dostupnost a srozumitelnost informací a vzhled webových stránek. Naproti tomu hůře hodnotili jednoduchost vyhledávání informací na webu a aktuálnost dostupných informací.

Otázka č. 15. Jak hodnotíte nabídku turistiky v oblasti Plzeňska?

- a) jako širokou
- b) jako dostatečnou
- c) jako nedostatečnou
- d) nedokážu posoudit

V této otázce mohli respondenti zvolit jednu odpověď. 24 respondentů nabídku hodnotí jako širokou, 11 jako dostatečnou, 6 jako nedostatečnou. 2 respondenti nedokázali nabídku turistiky na Plzeňsku zhodnotit.

Otázka č. 16. Jak hodnotíte kapacitu ubytovacích zařízení v oblasti Plzeňska?

- a) jako širokou
- b) jako dostatečnou
- c) jako nedostatečnou
- d) nedokážu posoudit

V této otázce mohli respondenti zvolit jednu odpověď. 14 respondentů kapacitu hodnotí jako širokou, 23 jako dostatečnou, 5 jako nedostatečnou. 1 respondent nedokázal kapacitu ubytovacích zařízení na Plzeňsku zhodnotit.

Otázka č. 17. Jak hodnotíte kvalitu stravovacích zařízení v oblasti Plzeňska?

- a) jako nadprůměrnou
- b) jako dostatečnou
- c) jako nedostatečnou
- d) nedokážu posoudit

V této otázce mohli respondenti zvolit jednu odpověď. 6 respondentů kvalitu hodnotí jako nadprůměrnou, 30 jako dostatečnou, 5 jako nedostatečnou. 2 respondenti nedokázali kvalitu stravovacích zařízení na Plzeňsku zhodnotit.

Otázka č. 18. Jaké jsou Vaše nejoblíbenější destinačních produkty cestovního ruchu v oblasti Plzeňska? (vyberte) ekoturistika, aktivní dovolená, cykloturistika, gastronomie, památky a historická místa, hrady a zámky, pěší turistika, zimní dovolená, rodinná dovolená, lázně – wellness – zdraví

V této otázce mohli respondenti zvolit více odpovědí. Nejvíce respondentů volilo cykloturistiku (24 respondentů) a návštěvy hradů a zámků (20 respondentů). Naopak k nejméně oblíbeným produktům cestovního ruchu patří lázně – wellness – zdraví (2 respondenti) a ekoturistika (3 respondenti).

Otázka č. 19. Myslíte si, že je rozvoj cestovního ruchu na Plzeňsku dostatečně podporován?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nedokážu posoudit,

V této otázce mohli respondenti zvolit jednu odpověď. 28 respondentů je přesvědčeno, že rozvoj cestovního ruchu v tomto regionu spíše není dostatečně podporován. 12 respondentů má opačný názor. 3 respondenti to nedokážou posoudit.

Otázka č. 20. Jakým způsobem byste rozšířili možnosti podpory cestovního ruchu v oblasti Plzeňska?

Respondenti uváděli zvýšení kvality dopravní infrastruktury, přidělování více finančních prostředků do cestovního ruchu, zvýšení atraktivity Plzeňska, zlepšení propagace Plzeňska a jeho kulturních památek (hradů a zámků) apod.

Otázka č. 21. Myslíte si, že oblast Plzeňska má dostatečné předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu?

- a) určitě ano

- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nedokážu posoudit

V této otázce mohli respondenti zvolit jednu odpověď. Naprostá většina respondentů si myslí, že Plzeňsko má spíše dostatečné předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu (30 respondentů), 2 respondenti jsou o tom zcela přesvědčeni. Naproti tomu 10 respondentů si myslí, že Plzeňsko spíše nedisponuje dostatečnými předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu. 1 respondent to nedokáže posoudit.

Otázka č. 22. Jak se Vám jeví využití v oblasti Plzeňska historizujícím cestovním ruchem?

- a) oblast je plně využita, turistů je zde nadbytek
- b) oblast je středně využita, turistů je zde dostatek
- c) oblast je méně využita, turistů je zde nedostatek
- d) oblast je využívána především během kulturních, sportovních a společenských akcí
- e) nedokážu posoudit

V této otázce mohli respondenti zvolit jednu odpověď. Podle většiny respondentů (22 respondentů) je oblast Plzeňska využita středně a turistů je zde dostatek. 13 respondentů si myslí, že oblast je využívána především během kulturních, sportovních a společenských akcí, zbylých 8 respondentů uvedlo, že oblast je využívána méně a turistů je zde nedostatek.

Otázka č. 23. V čem spatřujete hlavní nedostatky v rozvoji historizujícího cestovního ruchu v oblasti Plzeňska?

- a) počet a kvalita ubytovacích a stravovacích zařízení
- b) počet společenských, kulturních a sportovních akcí

- c) počet historických památek a přírodních zajímavostí
- d) nízká kvalita dopravní infrastruktury (silnice, železnice, parkoviště, dostupnost památek)
- e) jiné (uved'te):

V této otázce mohli respondenti zvolit jednu odpověď. Podle 20 respondentů je hlavním nedostatkem nízká kvalita dopravní infrastruktury (silnic, železnic, parkovišť apod.), která zhoršuje dostupnost památek. Podle 15 respondentů je hlavním problémem počet a kvalita ubytovacích a stravovacích zařízení. Z odpovědí respondentů vyplývá, že respondenti jako problematický nevnímají počet historických památek a přírodních zajímavostí ani počet společenských, kulturních a sportovních akcí.

Otázka č. 24. Co konkrétně očekáváte od rozvoje cestovního ruchu v oblasti Plzeňska?

- a) snížení nezaměstnanosti
- b) příliv finančních zdrojů
- c) zatraktivnění a prestiž lokality
- d) rozvoj ostatních odvětví
- e) jiné (uved'te):

V této otázce mohli respondenti zvolit více odpovědí. 40 respondentů očekává od rozvoje cestovního ruchu příliv finančních zdrojů, 20 respondentů zatraktivnění a prestiž Plzeňska, 18 respondentů snížení nezaměstnanosti a 11 respondentů rozvoj dalších odvětví.

Otázka č. 25. Pro jaký typ cestovního ruchu jsou v oblasti Plzeňska vhodné

- a) cyklistika a pěší turistika
- b) chalupaření a chataření
- c) agroturistika a jezdecká turistika (hipoturistika)
- d) myslivost a rybaření

- e) koupání a vodní turistika
- f) návštěvy hradů a zámků
- g) jiné (uved'te):

V této otázce mohli respondenti zvolit více odpovědí. Podle respondentů je oblast Plzeňska nejvhodnější pro cyklistiku a pěší turistiku (20 respondentů), návštěvy hradů a zámků (19 respondentů) a koupání a vodní turistiku (15 respondentů).

5 Shrnutí výsledků

Hlavním cílem bakalářské práce je zhodnotit cestovní ruch na Plzeňsku, zejména se zaměřením na hrady a zámky na jižním Plzeňsku. Po vyhodnocení dotazníkového šetření jsou navržena další doporučení pro rozvoj cestovního ruchu v tomto regionu.

5.1 Vyhodnocení výzkumných otázek

Co se týká vyhodnocení hlavní výzkumné otázky: Jakou roli hrají hrady a zámky v rozvoji cestovního ruchu na Plzeňsku? V tomto případě byli respondenti nejprve obecně dotazováni, zda si myslí, že oblast Plzeňska má dostatečné předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu? Z odpovědí vyplynulo, že naprostá většina respondentů si myslí, že Plzeňsko má spíše dostatečné předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu (30 respondentů – tzn. 70 procent výzkumného vzorku), 2 respondenti jsou o tom zcela přesvědčeni. Naproti tomu 10 respondentů si myslí, že Plzeňsko spíše nedisponuje dostatečnými předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu a 1 respondent to nedokázal posoudit. Pokud jde konkrétně o hrady a zámky na Plzeňsku, bylo zjištěno, že hrady a zámky na Plzeňsku hrají důležitou roli v rozvoji cestovního ruchu. V této souvislosti bylo zjištěno, že 35 turistů (tzn. více než 81 procent výzkumného vzorku) navštěvuje české hrady a zámky několikrát ročně a 30 respondentů (tzn. téměř 70 procent výzkumného vzorku) navštívilo

hrad či zámek na Plzeňsku několikrát, 13 respondentů jednou, přičemž nejnavštěvovanějšími hrady byly Velhartice, Rabí, Švihov a Zbiroh. Jako hlavní motivaci pro jejich návštěvu uváděli respondenti svůj zájem o historii a fakt, že hrady či zámky jsou místní turistické atrakce. Téměř polovina respondentů dále uvedla, že hrady a zámky jsou jejich nejoblíbenějším destinačním produktem cestovního ruchu v oblasti Plzeňska. Podle většiny respondentů (22 respondentů) je oblast Plzeňska historizujícím cestovním ruchem využita středně a turistů je zde dostatek. 13 respondentů si myslí, že oblast je využívána především během kulturních, sportovních a společenských akcí, zbylých 8 respondentů uvedlo, že oblast je historizujícím cestovním ruchem využívána méně a turistů je zde nedostatek. Lze konstatovat, že vzhledem k důležitosti hradů a zámků by mohla být oblast Plzeňska využívána více a lépe. Dílčí výzkumné otázky byly následující:

První dílčí výzkumná otázka: Jak lze charakterizovat turistu navštěvujícího hrady a zámky v Plzeňském kraji z hlediska demografických a socio-ekonomických rysů, zájmu o hrady a zámky obecně, znalostí o této problematice a doby pobytu? Z hlediska demografických a socio-ekonomických rysů mezi návštěvníky Plzeňského kraje mírně převažovaly ženy (52 procent výzkumného vzorku) a osoby se středoškolským vzděláním - tzn. lze konstatovat, že turista navštěvující hrady a zámky na Plzeňsku je ženského pohlaví, má 46-55 let, disponuje středoškolským vzděláním, zajímá se o historii obecně i konkrétně o hrady a zámky, má o této problematice nadprůměrné znalosti a Plzeňský region navštěvuje na 2-3 dny.

Druhá dílčí výzkumná otázka: Jakým volnočasovým aktivitám se návštěvníci hradů a zámků věnují běžně a v době prázdninových rekreací? Bylo zjištěno, že běžně se respondenti věnují spíše pasivním aktivitám - četbě, sledování filmů, zpráv a soutěžních pořadů, hraní her na počítači apod. Naproti tomu v době prázdninových rekreací upřednostňují aktivní volnočasové aktivity - turistiku a výlety, sportovní aktivity, pobyt v přírodě, zahradničení, návštěvy hradů a zámků apod. Lze konstatovat, že zájmy a volnočasové aktivity turistů během obou období do určité míry korespondují (viz pasivní sledování soutěžních pořadů a četba během roku a aktivní turistika a návštěvy hradů a zámků během prázdninových rekreací).

Třetí dílčí výzkumná otázka: Jaké jsou hlavní motivace turistů k návštěvě hradů a zámků? Jako hlavní motivaci uváděli respondenti svůj zájem o historii a fakt, že hrad či zámek je místní turistická atrakce. Toto zjištění bylo potvrzeno i v následujících otázkách, v nichž 81 procent respondentů uvedlo, že navštěvuje české hrady a zámky několikrát ročně a téměř 70 procent výzkumného vzorku navštívilo hrad či zámek na Plzeňsku několikrát, 13 respondentů (tzn. 30 procent z celkového počtu respondentů) jednou. Nejnavštěvovanějšími hrady byly Velhartice, Rabí, Švihov a Zbiroh.

Čtvrtá dílčí výzkumná otázka: Jaké jsou hlavní zdroje informací, které návštěvník hradů a zámků využívá? Šlo převážně o webové stránky jednotlivých hradů a zámků a Plzeňského kraje a další online zdroje (například České dědictví UNESCO, Národní informační a poradenské středisko pro kulturu apod.).

Pátá dílčí výzkumná otázka: Jak spokojení jsou návštěvníci s webovými stránkami hradů a zámků v Plzeňském kraji? Respondenti hodnotili webové stránky převážně kladně (25 respondentů bylo velmi spokojeno, 15 průměrně spokojeno, 3 spíše nespokojeno) – pozitivně hodnotili snadnou orientaci, dostupnost a srozumitelnost informací a vzhled webových stránek. Naproti tomu hůře hodnotili jednoduchost vyhledávání informací a aktuálnost dostupných informací.

Výzkumné šetření zjistilo, že Plzeňský kraj je jedním z turisticky méně atraktivních regionů České republiky, ačkoliv nabízí vhodné podmínky pro realizaci letních i zimních rekreačních aktivit (tzn. má značný a nevyužitý potenciál cestovního ruchu). Podle 20 respondentů je hlavním nedostatkem cestovního ruchu na Plzeňsku nízká kvalita dopravní infrastruktury (silnic, železnic, parkovišť apod.), která zhoršuje dostupnost památek. Podle 15 respondentů je hlavním problémem počet a kvalita ubytovacích a stravovacích zařízení. Z odpovědí respondentů vyplývá, že respondenti jako problematický nevnímají počet historických památek a přírodních zajímavostí ani počet společenských, kulturních a sportovních akcí. Hrady a zámky patří k turisticky nejatraktivnějším oblastem Plzeňského kraje.

5.2 Vyhodnocení hypotéz

V rámci empirické části této bakalářské práce byly formulovány tři hypotézy, které budou nyní potvrzeny či vyvráceny:

Hypotéza 1: Hrady a zámky na Plzeňsku vnímají turisté i rezidenti jako hlavní atraktivitu cestovního ruchu. Tato hypotéza byla potvrzena. Bylo zjištěno, že hrady a zámky na Plzeňsku vnímají turisté i rezidenti jako jednu z hlavních atraktivit cestovního ruchu. Výzkum potvrdil, že návštěvy hradů a zámků zde patří k nejoblíbenějším destinačním produktům cestovního ruchu.

Hypotéza 2: Minimálně 40 % respondentů využije při návštěvě Plzeňska možnosti přenocování. Tato hypotéza byla potvrzena: více než polovina respondentů – respektive 22 respondentů uvedlo (tzn. 51,2 procent z celkového počtu respondentů), že v regionu strávili dva až tři dny. Z výsledků vyplývá, že respondenti místo trávení dovolené upřednostňují spíše krátkodobé návštěvy regionu, s cílem navštívit hlavní turistické atrakce (mimo jiné místní hrady a zámky). Lze konstatovat, že v této oblasti cestovního ruchu je značný prostor pro zlepšení – důležitá je snaha o nalákání potenciálních návštěvníků na delší dobu. Celková doba strávená cestováním, pobytem a užíváním produktů cestovního ruchu (například ve formě délky návštěvy (prohlídky) hradu či zámku) je jedním z parametrů míry atraktivity, která je součástí vnější hodnoty kulturního zdroje. Kromě tohoto parametru jsou při posuzování atraktivity brány v úvahu též útlumová vzdálenost a cena, kterou návštěvník musí a chce zaplatit za možnost užívat nabízený produkt cestovního ruchu (kromě ubytování a strávování jde například o nákup suvenýrů či platbu vstupného). Platí, že *„zájem o atraktivitu je nepřímo úměrný přepravní vzdálenosti, náročnosti na čas, finance a vynaloženou námahu“* (Kesner a kol., 2008, s. 20).

Hypotéza 3: Hlavním účelem návštěvy Plzeňska je návštěva místních hradů a zámků.

Tato hypotéza nebyla potvrzena. Ačkoliv jako hlavní motivaci pro návštěvu uváděli respondenti svůj zájem o historii a fakt, že hrad či zámek je místní turistická

atrakce, ve výzkumu nebylo zjištěno, že návštěva Plzeňska je motivována primárně návštěvou místních hradů a zámků. Ty přitom mají potenciál patřit mezi tzv. primární atraktivitu, které přilákají návštěvníky na Plzeňsko i z velkých vzdáleností.

Vzhledem k tomu, že bylo odpovězeno na všechny výzkumné otázky a byly potvrzeny či vyvráceny hypotézy, lze konstatovat, že cíl práce byl splněn.

6 Závěry a doporučení

Bakalářská práce se věnovala tématu cestovního ruchu, s konkrétním zaměřením na rozvoj a předpoklady cestovního ruchu na Plzeňsku. Text se primárně zaměřil na místní kulturně-historické památky – hrady a zámky – které disponují turistickou i ekonomickou hodnotou ovlivňující cestovní ruch v daném regionu. Důraz byl tedy kladen na tzv. kulturní dědictví v architektuře - hrady a zámky, které jsou oceňovaným a uznávaným prvkem evropské kulturní krajiny. Hlavním cílem bakalářské práce bylo zhodnotit cestovní ruch na Plzeňsku, zejména se zaměřením na hrady a zámky na jižním Plzeňsku.

Prostřednictvím zodpovězení hlavní výzkumné otázky a dílčích výzkumných otázek bylo konstatováno, jakou roli hrají hrady a zámky v rozvoji cestovního ruchu na Plzeňsku, jak lze charakterizovat turistu navštěvujícího hrady a zámky v Plzeňském kraji z hlediska demografických a socio-ekonomických rysů, zájmu o hrady a zámky obecně, znalostí o této problematice a doby pobytu, jakým volnočasovým aktivitám se návštěvníci hradů a zámků věnují běžně a v době prázdninových rekreací, jaké jsou hlavní motivace turistů k návštěvě hradů a zámků, jaké jsou hlavní zdroje informací, které návštěvník hradů a zámků využívá a jak spokojení jsou návštěvníci s webovými stránkami hradů a zámků v Plzeňském kraji. Následně byla potvrzena či vyvrácena platnost tří hypotéz, kdy bylo zjištěno, že hrady a zámky na Plzeňsku vnímají turisté i rezidenti jako hlavní atraktivitu cestovního ruchu, na druhou stranu nebylo zjištěno, že hlavním účelem návštěvy Plzeňska je návštěva místních hradů a zámků. Naopak bylo potvrzeno, že alespoň 40 procent respondentů využilo při návštěvě Plzeňska možnosti přenocování. Lze konstatovat, že cíle bakalářské práce byly splněny.

Po vyhodnocení dotazníkového šetření mohou být navržena doporučení pro rozvoj cestovního ruchu v tomto regionu. Své návrhy prezentovali i samotní respondenti v dotazníku, kde doporučili zvýšení kvality dopravní infrastruktury, přidělování více finančních prostředků do cestovního ruchu, zvýšení atraktivity Plzeňska, zlepšení propagace Plzeňska a jeho kulturních památek (hradů a zámků) apod. Jedním z doporučení je zvýšení a zlepšení kooperace v oblasti cestovního ruchu. Základním strategickým cílem pro rozvoj cestovního ruchu na Plzeňsku je klást důraz na využití potenciálu destinace. Trendem je v současnosti vysoká mobilita osob, snadnější dostupnost destinací, kratší pobyty v destinaci a motivace získat unikátní a autentické zážitky. Cílem návštěvníků je tedy získat široké spektrum zážitků, a za tím účelem je třeba transformovat hrady a zámky na produkty cestovního ruchu. Lze konstatovat, že hradům a zámkům na Plzeňsku se to do značné míry podařilo, ale existuje prostor pro další zlepšování. Hrady a zámky na Plzeňsku mají unikátní vnitřní hodnotu a význam pro společnost, ale také vnější hodnotu jako turistické atrakce. Návštěvnost hradů jako Velhartice, Rabí či Švihov (ale i dalších místních hradů a zámků) každoročně narůstá, a to i díky akcím a výstavám, které se zde konají. Místní hrady a zámky jsou významnou součástí kulturního dědictví a důležitými objekty zájmu turistů, tudíž lze s nimi úspěšně zacházet jako s turistickým produktem. Jako takové mohou podléhat různým ekonomickým teoriím a silám. Nejziskovější oblastí interakce mezi hrady a zámky jakou součástmi kulturního dědictví a ekonomikou je takzvaný kulturní cestovní ruch.

Bylo zjištěno, že hrady a zámky jsou rodinným stříbrem České republiky. To nejcennější, co Češi zdělili po svých předcích, jsou právě historické památky. Turista, který poprvé navštíví Českou republiku, je překvapen jejich velkým počtem a zachovalostí, tím, jak jak působivě jsou zasazeny do okolní krajiny, designem staveb, rozmanitostí architektonických stylů apod. Návštěvníky hradů a zámků okouzluje zvláštní energie, kterou vyzařují, jedinečná atmosféra, která je vítá při vstupu. I turisté, kteří místa znají z předchozích návštěv, vědí, že množství míst, která stojí za návštěvu a fotografování, je téměř nevyčerpatelné - a zážitek je vždy unikátní a nezapomenutelný. Více než tisíciletí české historie přineslo přibližně dva tisíce hradů, zámků i jejich ruin. Návštěvníkům jsou k dispozici

průvodci, kteří jim řeknou vše o osudech jednotlivých hradů a zámků a jejich obyvatel v průběhu staletí, prohlídky interiérů, množství sbírek a uměleckých děl shromážděných generacemi šlechtických rodin, věže poskytující výhledy na okolní krajinu, parky a historické zahrady apod. Místní hrady a zámky nabízejí také historické festivaly a trhy, noční prohlídky, ukázky starodávných řemesel a ochutnávky tradičních českých delikates, divadelní a operní představení, šermířské zápasy, koncerty, umělecké festivaly, výstavy a workshopy – přičemž všechny akce jsou předem oznámeny na jejich webových stránkách. Řada z nich nabízí také pronájem své nejatraktivnější historické místnosti pro zvláštní příležitosti, jako jsou svatební obřady.

Cestovní ruch lze vnímat jako interně propojený systém jednotlivých vzájemně interagujících segmentů nabídky a preferencí návštěvníků. Výsledkem je funkční a prostorová organizace cestovního ruchu, která vytváří podmínky podporující sociální a ekonomický rozvoj dané oblasti, v tomto případě Plzeňska. Povaha cestovního ruchu zde vyžaduje určitou míru koordinace a regulace, lze tedy doporučit aplikaci koncepčního přístupu, který umožňuje a podporuje udržitelný rozvoj cílů cestovního ruchu. Z této logiky pak vychází navrhovaný přístup k analýzám a hodnocení podmínek pro rozvoj cestovního ruchu v dané oblasti. Klíčové je zhodnocení významu turistických center a přírodních a kulturních a historických podmínek pro rozvoj cestovního ruchu.

Z historizujícího cestovního ruchu je možné těžit mnoha způsoby. Jak bylo zmíněno výše, hrady a zámky jsou oceňovanou turistickou atrakcí. Analyzujeme-li tento fakt z psychologického hlediska, lze konstatovat, že jakýkoli obraz je souhrnem našich přesvědčení, nápadů, dojmů a znalostí, asociací a více či méně náhodných informací souvisejících s konkrétním místem. Náš obraz hradu či zámku může být jako takový často idealizovaný, stereotypní i nereálný. Ekonomika cestovního ruchu vznáší otázku: jak se turisté stávají návštěvníky hradů a zámků? Hlavním důvodem je jejich snaha naplnit jejich potřeby a očekávání. Potřeby a očekávání jsou opět postaveny na obrazech. Pokud obraz již existuje, v myslích potenciálních návštěvníků není potřeba jeho nákladné propagace. Pro správce hradů a zámků, kteří chtějí přilákat návštěvníky, je to pozitivní zjištění, neboť by neměl být problém návštěvníky nalákat. Na druhou stranu je to také výzva, protože

návštěvníci možná hledají něco jiného, než jim hrad či zámek aktuálně nabízí. Jedním z doporučení je tedy zkoumat a aplikovat marketingové strategie, jak navrhovat, propagovat a poskytovat funkce a služby, které chce hrad či zámek nabízet a o které má zájem potenciální návštěvník. Je to jedna z mnoha příležitostí, které ekonomika vytváří pro historizující a kulturní cestovní ruch. Znalost cílové skupiny pomáhá vytvářet efektivní marketingové strategie. Je nezbytné zkoumat všechny možné důvody, proč by turisté chtěli Plzeňský region navštívit. K tomu je třeba získávat a využívat data o potenciálních návštěvnících. K tomu se snažila přispět i předkládaná bakalářská práce.

7 Seznam použité literatury

- [1] *Akční plán 2021. Strategický plán města Plzně*, 2020. Plzeň: Zastupitelstvo města Plzně.
- [2] BENEŠ, Josef, 1997. *Základy muzeologie*. Opava: Open Education & Sciences. ISBN 80-901974-3-4.
- [3] *Bezděkov, místo kde se zrodil horor*, 2013 [online]. [cit. 24.2.2021]. Dostupné z: <https://www.turistika.cz/vylety/bezdekov-misto-kde-se-zrodil-horor/detail>
- [4] BORSKÁ, Kateřina, 2013. *Marketing státních hradů a zámků*. Praha: VŠE. Diplomová práce. Fakulta podnikohospodářská.
- [5] BRANIŠ, Josef, 1909. *Staročeské hrady*. Praha: A.B. Černý.
- [6] *C.D.E.F. Plzeňsko*, nedatováno [online]. [cit. 28.4.2021]. Dostupné z: <https://www.lidovakultura.cz/lidove-tance/zapadni-cechy/plzensko/>
- [7] *České dědictví UNESCO. Za hrady a zámky*, nedatováno [online]. [cit. 10.2.2021]. Dostupné z: https://www.unesco-czech.cz/900_470891_za-hrady-a-zamky/
- [8] DURDÍK, Tomáš, 1984. *České hrady*. Praha: Albatros.
- [9] DURDÍK, Tomáš, 1999. *Ilustrovaná encyklopedie českých hradů*. Praha: Libri. ISBN 80-85983-62-1.
- [10] DURDÍK, Tomáš, 2005. *Encyklopedie českých hradů*. Praha: Libri. ISBN 80-7277-274-0.

- [11] *Historie hradu Radyně*, 2021 [online]. 21.2.2021 [cit. 21.2.2021]. Dostupné z: <https://www.hrad-radyne.cz/o-hradu/>
- [12] *Historie zámku*, 2021 [online]. [cit. 21.2.2021]. Dostupné z: <https://www.zamekluhov.cz/inpage/1/>
- [13] *Hrad a Zámek Zbiroh*, 2013 [online]. [cit. 22.2.2021]. Dostupné z: <http://www.hotel-chateau-zbiroh.cz/zamek-zbiroh/>
- [14] *Hrad Velhartice*, 2002 [online]. [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <http://www.hrady-zamky.cz/hrad-velhartice/>
- [15] *Hrady, zámky, quo vadis? Správa a rozvoj zpřístupněných památkových objektů jako specifický multidisciplinární soubor činností*, 2009. Praha: Národní památkový ústav.
- [16] JENNINGS, Gayle, 2001. *Tourism Research*. Milton: John Wiley & Sons Australia. ISBN 9780471421689.
- [17] *Kaple a zřícenina hradu Švamberk na vrchu Krasíkov*, 2019 [online]. [cit. 22.2.2021]. Dostupné z: <https://ceskymlesem.eu/hrad-svamberk-krasikov.html>
- [18] KESNER, Ladislav a kol., 2008. *Management kulturního cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.
- [19] *Kulturní dědictví a národní kulturní poklady ČR*, 2006 [online]. [cit. 27.4.2021]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/kontrola/analyzy/narodni-kulturni-poklad.pdf>
- [20] MATUŠKOVÁ, Martina, nedatováno. *Historie zámku Manětín* [online]. [cit. 20.2.2021]. Dostupné z: <https://www.zamek-manetin.cz/cs/o-zamku/historie>
- [21] MCKERCHER, Bob a Hilary du CROS, 2002. *Cultural tourism. Partnership Between Tourism and Cultural Heritage Management*. New York: The Haworth Press.
- [22] MOLNÁR, Zdeněk, 2012. *Pokročilé metody vědecké práce*. Zeleneč: Profess Consulting. ISBN 978-80-7259-064-3.
- [23] PÁSKOVÁ, Martina a Josef ZELEŇKA, 2002. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. ISBN 80-239-0152-4.

- [24] *Potenciál města Plzně z pohledu cestovního ruchu*, 2007. Praha: DHV CR.
- [25] POUROVÁ, Marie, 2010. *Marketing a management venkovského cestovního ruchu*. Praha: Vysoká škola cestovního ruchu a teritoriálních studií. ISBN 978-80-254-7787-8.
- [26] *Rabí. Stručná historie*, 2021 [online]. [cit. 18.2.2021]. Dostupné z: <https://www.hrad-rabi.cz/cs/o-hradu/strucna-historie>
- [27] SALKIND, Neil J., 2011. *Exploring Research*. London: Pearson. ISBN 9780205093816.
- [28] SKALICKÝ, Jiří, 2010. *O šlechtických sídlech a veletrh cestovního ruchu* [online]. 16.3.2010 [cit. 24.2.2021]. Dostupné z: https://nachodsky.denik.cz/kultura_region/hrady_zamky_slechticka_sidla_20100308-3b80.html
- [29] SVOBODOVÁ, Alena a Stanislav DLOUHÝ, 2008. *Kam v západních Čechách*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-1722-4.
- [30] VEAL, Anthony J., 2006. *Research Methods for Leisure and Tourism. A Practical Guide*. Essex: Pearson Education. ISBN 9780273682004.
- [31] *Vodní hrad Švihov – místo natáčení Tří oříšků pro Popelku*, 2019 [online]. 7.6.2019 [cit. 20.2.2021]. Dostupné z: <https://www.vylety-zabava.cz/tipy-na-vylet/plzensko/5649-vodni-hrad-svihov>
- [32] VYSTOUPIL, Jiří, Andrea HOLEŠINSKÁ, Josef KUNC, Jaroslav MARYÁŠ, Daniel SEIDENGLANZ, Martin ŠAUER, Petr TONEV a Milan VITURKA, 2006. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. ISBN 80-239-7256-1.
- [33] VYSTOUPIL, Jiří a Martin ŠAUER, 2011. *Geografie cestovního ruchu České republiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-340-7.
- [34] Zákon č. 20/1987 Sb., zákon České národní rady o státní památkové péči.
- [35] *Zámecká expozice*, nedatováno [online]. [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <https://www.zbiroh.com/expozice/>

- [36] *Zámek Bezděkov*, 2015 [online]. [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <https://www.mizejicipamatky.cz/index.php/zamek-bezdekov/stopy-prachu/zamky/zamek-bezdkov>
- [37] *Zámek Bor u Tachova - po stopách pánů ze Švamberka*, 2021 [online]. [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/zamek-bor-u-tachova>
- [38] *Zámek Červené Poříčí - zámek skrytých pokladů*, 2021 [online]. [cit. 24.2.2021]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/zamek-cervene-porici>
- [39] *Zámek Luhov*, 2013 [online]. [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <https://www.hrady.cz/zamek-luhov-plzen-sever/texty?tid=38806&pos=450>
- [40] *Zřícenina hradu Buben*, 2021 [online]. [cit. 23.2.2021]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/zricenina-hradu-buben>
- [41] *Zřícenina hradu Švamberk (Krasíkov)*, 2021 [online]. [cit. 24.2.2021]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=12.9331446&y=49.8782594&z=18&source=base&id=1701901>

8 Přílohy

1) Dotazník - Rozvoj a předpoklady cestovního ruchu na Plzeňsku

Dobrý den,

jsem studentkou Univerzity Hradec Králové, Fakulty informatiky a managementu. Tento dotazník slouží jako zdroj informací pro mou bakalářskou práci na téma Rozvoj a předpoklady cestovního ruchu na Plzeňsku. Poskytnuté informace budou sloužit výhradně pro účely této bakalářské práce, nebudou zveřejněny ani poskytovány třetím stranám.

Děkuji za Váš čas a ochotu při vyplňování dotazníku.

Seznam otázek

1. Uveďte Vaše pohlaví: žena muž
2. Do jaké věkové kategorie patříte? 18-30 31-45 46-55 56 a více let
3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?: základní, střední, vyšší odborné, vysokoškolské
4. Zajímáte se o historii? Ano ne
5. Zajímáte se o problematiku hradů a zámků? Ano ne
6. Jak hodnotíte Vaše znalosti o této problematice? Nadprůměrné průměrné podprůměrné
7. Jaká byla délka Vašeho pobytu v Plzeňském kraji?
8. Jakým volnočasovým aktivitám se běžně věnujete? (vyjmenujte)
9. Jakým volnočasovým aktivitám se věnujete v době prázdninových rekreací? (vyjmenujte)
10. Navštěvujete hrady a zámky v České republice?
několikrát ročně
jednou ročně
málokdy
nikdy
11. Navštívil/a jste nějaký hrad či zámek na Plzeňsku?

Několikrát ročně
jednou
ne

12. Který a proč? (popište)

13. Jaké jsou hlavní zdroje informací, které jste přitom využil/a? (vyjmenujte)

14. Jak hodnotíte kvalitu uvedených informačních zdrojů?

15. Jak hodnotíte nabídku turistiky v oblasti Plzeňska?

- a) jako širokou
- b) jako dostatečnou
- c) jako nedostatečnou
- d) nedokážu posoudit

16. Jak hodnotíte kapacitu ubytovacích zařízení v oblasti Plzeňska?

- a) jako širokou
- b) jako dostatečnou
- c) jako nedostatečnou
- d) nedokážu posoudit

17. Jak hodnotíte kvalitu stravovacích zařízení v oblasti Plzeňska?

- a) jako nadprůměrnou
- b) jako dostatečnou
- c) jako nedostatečnou
- d) nedokážu posoudit

18. Jaké jsou Vaše nejoblíbenější destinační produkty cestovního ruchu v oblasti Plzeňska? (vyberte) ekoturistika, aktivní dovolená, cykloturistika, gastronomie, památky a historická místa, hrady a zámky, pěší turistika, zimní dovolená, rodinná dovolená, lázně – wellness – zdraví

19. Myslíte si, že je rozvoj cestovního ruchu na Plzeňsku dostatečně podporován?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nedokážu posoudit

20. Jakým způsobem byste rozšířili možnosti podpory cestovního ruchu v oblasti Plzeňska? (popište)

21. Myslíte si, že oblast Plzeňska má dostatečné předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne
- e) nedokážu posoudit

22. Jaké je podle Vás využití historizujícího cestovního ruchu v oblasti Plzeňska?

- a) oblast je plně využita, turistů je zde nadbytek
- b) oblast je středně využita, turistů je zde dostatek
- c) oblast je méně využita, turistů je zde nedostatek
- d) oblast je využívána především během kulturních, sportovních a společenských akcí
- e) nedokážu posoudit

23. V čem spatřujete hlavní nedostatky v rozvoji historizujícího cestovního ruchu v oblasti Plzeňska?

- a) počet a kvalita ubytovacích a stravovacích zařízení
- b) počet společenských, kulturních a sportovních akcí
- c) počet historických památek a zajímavostí

- d) nízká kvalita dopravní infrastruktury
- e) jiné (popište):

24. Co konkrétně očekáváte od rozvoje cestovního ruchu v oblasti Plzeňska?

- a) snížení nezaměstnanosti
- b) příliv finančních zdrojů
- c) zatraktivnění a prestiž lokality
- d) rozvoj ostatních odvětví
- e) jiné (popište):

25. Pro jaký typ cestovního ruchu jsou v oblasti Plzeňska vhodné předpoklady?

- a) cyklistika a pěší turistika
- b) chalupaření a chataření
- c) agroturistika a jezdecká turistika (hipoturistika)
- d) myslivost a rybaření
- e) koupání a vodní turistika
- f) návštěvy hradů a zámků
- g) jiné (popište):

Děkuji za Váš čas a spolupráci při vyplňování dotazníku.

Zadání bakalářské práce

Autor: Klára Tichotová

Studium: I1800312

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Management cestovního ruchu

Název bakalářské práce: **Rozvoj a předpoklady cestovního ruchu na Plzeňsku**

Název bakalářské práce AJ: Development and requirements of tourism in Pilsen region

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem práce je zhodnotit cestovní ruch na Plzeňsku, zejména hrady a zámky na jižním Plzeňsku. Pomocí dotazníkového šetření bude navrženo další doporučení pro rozvoj cestovního ruchu v tomto regionu.

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika zpracování
3. Teoretická část
  1. Hrady a zámky jako součást cestovního ruchu
  2. Hrady a zámky na Plzeňsku
4. Empirická část
  1. Úvod do empirické části práce
  2. Základní výzkumné otázky
  3. Kvantitativní výzkum z pohledu návštěvníků
  4. Sběr informací a průběh šetření – řízený rozhovor
  5. Výsledky šetření
5. Shrnutí výsledků
6. Závěr
7. Seznam použitých zdrojů
8. Přílohy

VYSTOUPIL, Jiří, Andrea HOLEŠINSKÁ, Josef KUNC, Jaroslav MARYÁŠ, Daniel SEIDENGLANZ, Martin ŠAUER, Petr TONEV a Milan VITURKA. Atlas cestovního ruchu České republiky. 1. vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006. 156 s. ISBN 80-239-7256-1.

PÁSKOVÁ, Martina a Josef ZELENKA. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002, 448 s. ISBN 80-239-0152-4.

SVOBODOVÁ, Alena a Stanislav DLOUHÝ. *Kam v západních Čechách*. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1722-4.

MAZNÝ, Petr a Petr FLACHS. *Plzeňská nej--: rekordy, unikáty, kuriozity*. [Plzeň]: Starý most, 2013. ISBN 9788087338339.

Garantující pracoviště: Katedra rekreologie a cestovního ruchu,
Fakulta informatiky a managementu

Vedoucí práce: RNDr. Mgr. Tomáš Burda, Ph.D.

Oponent: Mgr. Pavlína Chaloupská, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 15.10.2020